

# Windpark Veenkoloniën: van verzet naar verdrietige berusting

Er was sabotage, er waren bedreigingen - en er was de vrees dat het daar niet bij zou blijven. Maar de bewoners van een nieuw windmolengebied in Drenthe hebben zich er bij neergelegd: die reusachtige machines komen er. Nu is de vraag hoe genereus de boeren die er aan gaan verdienen zullen zijn voor de mensen die straks in de buurt van de turbines wonen. 'Het begin was fout, dat blijft altijd boven het park hangen.'



Nieuw-

Buinen.Foto: Siese Veenstra voor het FD

## In het kort

Windpark Drentse Monden Oostermoer begint gestalte te krijgen: de eerste turbine staat er.

Er zijn gesprekken tussen de bewoners en de boeren die het initiatief hebben genomen.

Onduidelijk is hoe hoog de compensatie gaat worden.

Het gaat hoe dan ook niet over enorme bedragen.

Als Piet Wolters met zijn blauwe Volkswagen Kever over de Dideldomweg rijdt, een streepje asfalt tussen de akkers, denk hij wel eens: dit is de mooiste plek van de wereld.

Hier komt hij *weg*, zoals de mensen uit deze streek zeggen. Wolters is geboren in Klazienaveen, zo'n veertig minuten naar het zuiden, en werkte decennialang op de basisschool in Gasselternijveen. Hij, de gepensioneerde leraar, is welhaast vergroeid met het veen.

Lintdorpen, bomenrijen, kanalen en akkerlanden waar weleens een hert doorheen dartelt. Velden met langgerekt uitzicht, met nauwe weggetjes waar af en toe een tractor overheen dendert en in de zomer pensionado's pedaleren op e-bikes.



Wolters in zijn Volkswagen Kever: 'Mooier dan dit landschap wordt het niet.'Foto: Siese Veenstra voor het FD

Dit is *zien thoes*. En mooier dan dit wordt het niet, al weet hij heus wel dat er mensen zijn die het land hier maar plat en leeg vinden. Dat is dan maar zo, Wolters houdt van deze streek.

Als hij nu over de Dideldomweg rijdt, en afslaat naar de net zo smalle Gasselterboerveenschemond - een asfaltweggetje waarbij auto's de berm in moeten als er een tractor passeert - ziet hij een soort kolossale molshopen. Duinen van klei. Alleen zijn die niet gemaakt door dieren of wind, maar is dit mensenwerk en een omineus teken van wat komen gaat.

Dit zijn de funderingen voor windturbines.

Want dit is het hart van het windgebied. Ten westen van Stadskanaal, tussen dorpen als 1e Exloërmond, 2e Exloërmond en Gasselternijveenschemond komen 45 windturbines te staan.

Op dit moment staat er één. Bij 1e Exloërmond. 150 meter hoog, wieken van 60 meter, dus de piekhoogte is 210 meter. De slanke witte verschijning van de molen torent boven de velden uit.

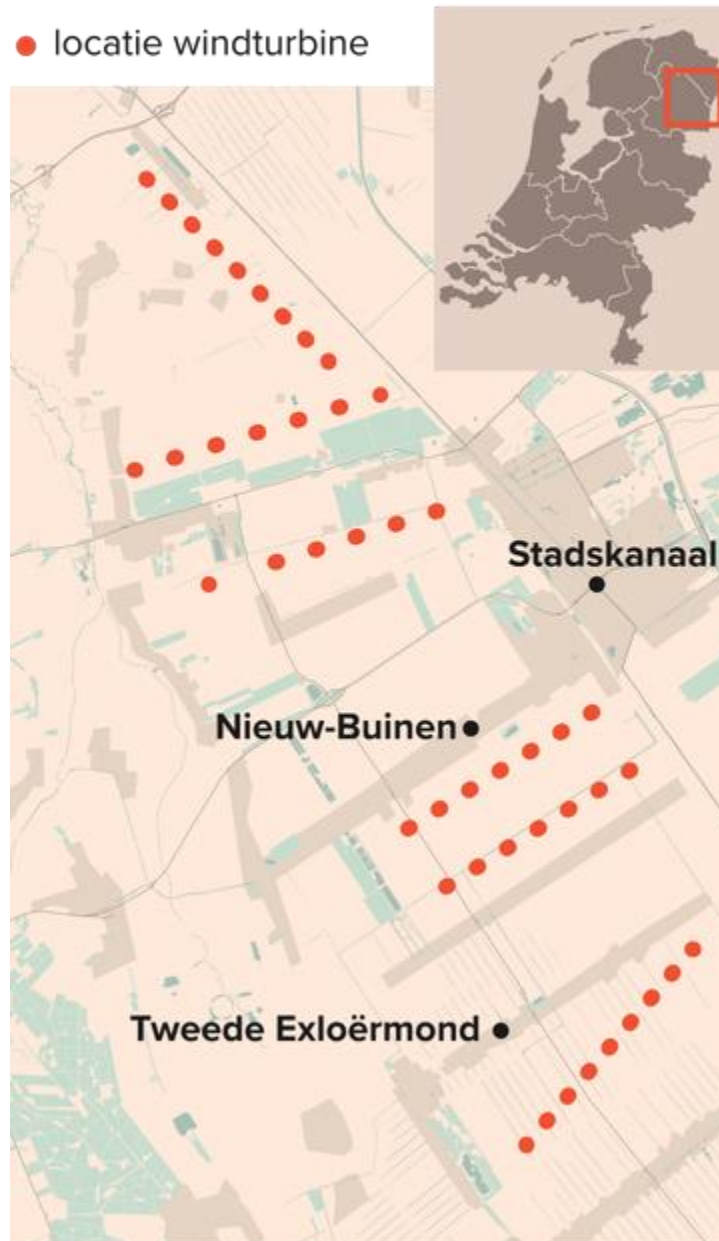
Tegenover de turbine, aan de andere kant van de Drentse Mondenweg, wordt geheid. Metaal op metaal, klap na klap resoneert door de stilte van dit gebied. Op de rotonde in 1e Exloërmond liggen rijplaten. Vrachtwagens die straks de enorme turbines vervoeren, hoeven geen bocht te maken en kunnen gewoon rechtdoor.

Dit land begint langzaam te veranderen.

# Windmolens in het veen

In de Veenkoloniën moeten 45 windturbines verschijnen.

● locatie windturbine



© FD | EH | Bron: Windpark De Drentse Monden en Oostermoer

\*\*\*\*

Nergens in Nederland waren de protesten tegen windenergie zo heftig als hier. Aannemers werden bedreigd. In de akkers rond Nieuw-Buinen waren kettingen gelegd, bedoeld om de combines - oogstmachines van al snel zo'n €200.000 per stuk - te saboteren. Een schuur ging in de hens.

'In sommige delen van Nederland' is het verzet tegen windmolens het laatste jaar geradicaliseerd, schreef de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) in september 2018 in een rapport. Daarin werd geschreven over 'bedreiging, intimidatie en vernieling'. Het probleem zijn niet eens zozeer de turbines, maar meer nog de besluitvorming. Dus niet dát ze er komen, maar hóé ze er zijn gekomen.

Lees ook de reportage uit 2018:

[Windmolens verscheuren de Veenkoloniën](#)

Windpark Drentse Monden Oostermoer is een initiatief van een aantal boeren uit deze omgeving. Bewoners van de dorpen waar de turbines zouden komen te staan, voelden zich gepasseerd. Zij, die tussen de turbines zouden komen te wonen, waren niet gekend in de plannen. Plannen van nota bene hun eigen burens.

In december 2009 is het initiatief voor een windpark gemeld bij het ministerie van Economische Zaken. Op 8 juli 2010 stuurde de minister een brief aan de initiatiefnemers, waarin werd aangegeven dat de rijkscoördinatie-regeling voor dit project zal worden ingezet. Met die wet kan het Rijk provincies en gemeentes buitenspel zetten en bevoegdheden naar zich toetrekken voor het verlenen van vergunningen. De inwoners van Gasselternijveenschemond en omgeving wisten toen nog van niets.

Ze hadden het gevoel dat ze voor een voldongen feit stonden. Honderden klachten kwamen er, met zienswijzen en verzoeken om aanpassingen. Er waren inspraakavonden waarbij de beveiliging was opgeschroefd. De gemeente keerde zich tegen de plannen. Tot aan de Raad van State is er geprocedeerd.

Alles werd van tafel geveegd.

Dus is het sentiment hier in de streek: een klein aantal boeren wordt verarmd ten koste van de welvaart van duizenden mensen. Materiële welvaart vanwege dalende huizenprijzen voor woningen die dichtbij zo'n windreus staan, maar ook immateriële welvaart. Want het uitzicht is voor altijd aangetast. Verwoest, vinden veel mensen.

Maar het park, dat wordt gebouwd. Al dient er volgende week nog wel een kort geding, omdat de bouwvergunning mogelijk in strijd zou zijn met Europese milieuregels en dus, volgens de tegenstanders, ingetrokken of opgeschort moeten worden. De vraag is hoe kansrijk dat is.

\*\*\*\*\*

Wolters kon het zien, vanuit zijn achtertuin, waar hij uitkijkt op de Dideldomweg. Er kwam werkverkeer op het land. Vrachtwagens, busjes, asfaltmachines. De laatste tijd zijn het vooral betonwagens. De hele dag door. Witte betonmolens met een brede blauwe streep, en de bedrijfsnaam: OGB. Af en aan rijden ze.

Er kwamen nieuwe asfaltweggetjes. Doodlopende afslagen naar waar straks de turbines komen te staan. Nu zijn dat de kleiduinen, met mannen in overall, graafmachines op rupsbanden, four wheel drives, chemische toiletjes.

Het windgebied is een langgerekte bouwplaats, al ziet het ongevoefde oog daar weinig van behalve de gele borden voor het zware verkeer naar de bouwplaatsen. Gebouwd wordt er midden in de akkers. Die bouwplaatsen zijn niet toegankelijk vanaf de openbare weg. En een bouwplaats in de verte, dat is niet storend.

Nog niet.

Maar dat zal nog wel veranderen, denkt Wolters. Wacht maar tot de turbines er echt staan. Dan kan niemand er meer omheen. En dan? Mee leren leven, dat is uiteindelijk het enige dat de mensen kunnen.

Hij, Piet Wolters uit Gasselternijveen, had wel bezwaar ingediend tegen de komst van het windpark. Een formulier ingevuld en zijn bedenkingen geuit over de enorme turbines die tussen de dorpen in komen te staan. Maar dat was kansloos. Net zo kansloos als de oppositie van alle andere mensen die straks ongevraagd tussen de metalen reuzen wonen.

Uiteindelijk sloot Wolters zich aan bij De Brug, de dorpscoöperatie. Hij werd voorzitter. Misschien kon zo'n coöperatie het leed, op een of andere manier, toch nog iets verzachten.

\*\*\*\*

De Brug is weer vertegenwoordigd is de Omgevingsadviesraad. Met twee mensen, zoals ook Gasselternijveenschemond, Nieuwediep en Gieterveen elk vertegenwoordigd zijn door twee mensen. Eens in de zoveel tijd praten de dorpen - in Gasselternijveen wonen bijna tweeduizend mensen, in Gieterveen duizend - nu met de windboeren.

Het is simpel, zegt Wolters in een vergaderruimte op de eerste verdieping van De Spil, het dorpshuis van Gasselternijveen waar ook een bibliotheek en een ouderenvoorziening is, en waar een school tegenaan schurkt. 'Als we niet in gesprek zijn, dan krijgen we niets.'

Direct omwonenden krijgen compensatie. Dat is wettelijk geregeld. Maar de hoop is dat de windboeren nog iets extra's doen, bovenop die verplichte compensatie.

'In het begin hebben we veel moeite gedaan om de communicatie op gang te brengen' Kai Waterreus, secretaris van de dorpscoöperatie, over de gesprekken tussen bewoners en de windboeren

'In het begin hebben we veel moeite gedaan om de communicatie op gang te brengen', zegt Kai Waterreus. Hij is gepensioneerd TNO-medewerker en secretaris van De Brug. Hij zit aan tafel met de windboeren. In 1999 kwam hij vanuit Westbroek, bij Utrecht, naar Drenthe, en in 2011 verhuisde hij naar Gasselternijveen. Zoals hij het zelf zegt: voor de vierkante meters en de kubieke meters. Dus voor de rust en de ruimte.



Kai

Waterreus van de dorpscoöperatie: 'De gesprekken met de boeren gaan nog steeds niet makkelijk.' Foto: Siese Veenstra voor het FD

'De boeren hebben de indruk gewekt dat er misschien iets extra's komt', zegt Waterreus. 'Maar of dat zo is moeten we nog afwachten. En voor bewoners gaat het ook niet om duizenden euro's.'

Deze gesprekken zijn eigenlijk de reparatiewerkzaamheden voor iets dat in het begin fout is gegaan, vertelt Waterreus. 'Dat blijft altijd boven het windpark hangen. Ons vertrekpunt is een eerlijker verdeling tussen de lusten en lasten. Dat had veel eerder moeten gebeuren.'

Wolters: 'De gevolgen zijn groot. Het vertrouwen in de overheid is hier nooit optimaal, maar is nu helemaal weg.'

Waterreus: 'Binnen de ellende, proberen we nu toch wat goed te doen. Met de Omgevingsadviesraad hebben we routes uitgestippeld, zodat betonwagens niet door het dorp komen.'

Wolters: 'Ik kom veel in de voetbalkantine. Tot voor kort zeiden ze: "Maak je niet zo druk", als ik over de windmolen begon. Dan vonden ze me lastig. Maar nu wordt er over gesproken.'

Want nu de eerste turbine er staat, komt niemand er meer onderuit. Soms werken er, verspreid over de bouwplaatsen, tweehonderd mensen in het windgebied. Voor elke turbine komen vijfenveertig tot vijftig betonwagens hun lading afleveren. In elke turbine komt zo'n vier kilometer aan leidingen.

En toch, een escalatie van de protesten, waar de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid twee jaar geleden voor waarschuwde, dat verwachten ze niet. Althans, niet de mannen in Gasselternijveen.

\*\*\*\*

Nieuwediep ligt verderop. Via de Didelomweg, de Kopweg en de Langestraat. Vier kilometer door de akkers, tot aan het kanaal met eindeloze lintbebouwing. Musselkanaal, Stadskanaal, Nieuwediep, Eexterveenschekanaal, Annerveenschekanaal: kilometers lang staan er keurige huizen langs een kanaal dat met een liniaal door het veenlandschap lijkt te zijn getrokken.

Klaas Muntjewerff is eigenaar van ABC Hekwerk in Nieuwediep. Zijn ouders wonen in dat dorp, zelf woont hij een paar kilometer verderop in Stadskanaal. Eén ding is duidelijk, zegt Muntjewerff aan tafel in de ontvangstruimte van ABC Hekwerk: iedereen vindt de turbines lelijk. 'Ik heb in elk geval nog nooit iemand gehoord die ze mooi vindt.'

'Ik heb in elk geval nog nooit iemand gehoord die ze mooi vindt'

Klaas Muntjewerff, over de turbines die straks vlakbij zijn bedrijf komen te staan  
Maar verder? Het blijft een gespreksonderwerp, maar minder dan twee jaar geleden. Muntjewerff kent ondernemers die zich terugtrokken vanwege bedreigingen. 'Dat was geen grootspraak. De mensen die de bedreigingen stuurden, waren goed op de hoogte.'

In juni vorig jaar hield de politie drie mensen aan vanwege de bedreigingen. Een man van 61 uit 2e Exloërmond, een man van 58 uit Meeden en een 50-jarige man uit Nieuw-Buinen. Het drietal werd aangehouden 'vanwege hun mogelijke betrokkenheid bij de asbestdumpingen en dreigbrieven die verband houden met de geplande aanleg van windmolenparken in de provincies Drenthe en Groningen', zo meldde de politie.





Foto:

Siese Veenstra voor FD

Ben Timmermans is de aannemer uit Nieuw-Buinen die werd bedreigd en zich terugtrok. Hij spreekt over een 'heel vervelende periode', maar wil niet in de media zo lang de strafzaak nog onder de rechter is.

Sinds de aanhoudingen is het rustiger, vindt Muntjewerff. Afgezien van de boeren die initiatief namen voor het windpark, kent hij geen voorstanders van de turbines. Wel 'neutralen'. Dat is een groep waar hij zichzelf ook toe rekent. Ze balen ervan dat het park er komt, maar zien ook dat het onafwendbaar is, dus gaan verder met hun leven en proberen zich er zo min mogelijk aan te storen.

Bovendien staat hij er tweeledig in. Muntjewerff heeft er werk van. Drentse Monden is het enige gebied in Nederland waar hekken komen te staan aan de voet van de turbines. Tweeënhalve meter hoog, zodat niemand er bij kan. ABC Hekwerk zal meer dan twee kilometer hekwerk leveren. 'Zo'n order komt voor ons ook niet elke dag voorbij.'

Maar hij denkt dat de verhoudingen tussen de boeren en veel mensen in de Drentse Monden nooit meer goed komt. Al begrijpt Muntjewerff de boeren ergens ook wel. Zij zijn ondernemers. 'Als ik een stuk land had, verder van mijn huis, zou ik het misschien ook doen. Want ze kunnen nooit zoveel verdienen met boeren als met wind. Alleen zeggen ze dat niet hardop.'

'Persoonlijk koester ik geen wrok'

Klaas Muntjewerff

Vanuit zijn kantoor zal hij straks zicht hebben op de turbines. Natuurlijk snapt hij ook dat er 'iets moet worden gedaan' met energie. Maar waarom hier, en waarom op deze manier? Het is jammer, zegt Muntjewerff. 'Natuurlijk zullen mensen moeilijker hun huis kunnen verkopen. Dat geloof ik direct. Maar persoonlijk koester ik geen wrok.'

\*\*\*\*

Het FD benadert drie initiatiefnemers van het windpark, voor hun kant van het verhaal. De eerste kan vanwege zijn gezondheid niet reageren, de tweede geeft geen antwoord op telefoontjes en mail, de derde verwijst naar Elzo Springer. Dat is de woordvoerder van het windpark.

Springer is een voormalig journalist, die werkt in Deventer en keer per week naar Nieuw-Buinen rijdt, waar hij het windpark ziet verrijzen. Het beeld in de streek verandert, zo ervaart Springer. Hij krijgt telefoontjes van omwonenden. "Het gebeurt, dus laten we er nu maar profijt uit halen", dat is de strekking. Eerder was het: als we praten, geven we toe.'

Het windpark gaat in gesprek 'met alle bewoners die dat willen', zegt Springer. Daarnaast zijn er nu 'zeer regelmatig' gesprekken met de bewoners in de Omgevingsadviesraad. Zijn oordeel over het overleg met de omwonenden: 'Die gesprekken gaan goed.'

Maar gevraagd naar de totstandkoming van het park en spanningen in het gebied, wordt Springer opvallend defensief. 'Onze ervaring is dat veel media-aandacht in het verleden slechts leidde tot het innemen van oude stellingen', mailt hij na eerder telefonisch contact. 'In een tijd waarin we juist merken dat we naar elkaar toegroeien met omwonenden, zitten we daar nou net niet op te wachten.'

'Onze ervaring is dat veel media-aandacht in het verleden slechts leidde tot het innemen van oude stellingen'

Woordvoerder Elzo Springer van het windpark

Journalisten checken de feiten niet, stelt Springer. “Hoor” meldt telkens weer dat “herenboeren” dit plan maakten. “Wederhoor” is dat honderd boeren gezinnen al tien jaar investeren in 33 windturbines. Dit is een extra bedrijfstak.'

Eigenlijk wil Springer alleen meewerken als hij vooraf alle citaten van iedereen kan inzien. 'Helaas zijn er veel fabels en broodje-aap-verhalen', motiveert de woordvoerder zijn opstelling.

Wim Wolters is directeur van het windpark. Hij zou die fabels kunnen ontcrachten. Maar hij wil niet praten, is het antwoord van Springer. Net zo min als de initiatiefnemers. Wim Wolters is wel bereid op enig moment een interview te geven 'maar dan uitsluitend als een gesprek met hem, ingaand op de energietransitie en stappen die in Drenthe zijn gemaakt. Hij wil echter nadrukkelijk de garantie dat dat interview niet wordt gebruikt als onderdeel van een groter verhaal met andermaal een rol voor de afnemende groep fanatieke tegenstanders'.

In een laatste telefoontje herhaalt de voormalig journalist Springer zijn standpunten. Verhalen zijn vaak vooringenomen, zegt hij. 'Windmolens zouden op subsidie draaien. Wat wij nu aan het bouwen zijn, daar zit nog geen stuiver subsidie in, maar toch lees ik overal dat windmolens op subsidie draaien.'

Maar het is evident dat de turbines die er straks staan subsidies zullen ontvangen. Zo heeft iedereen zijn eigen kijk op de feiten.

\*\*\*\*

Maar als er zoveel verzet was, waarom is het windpark er dan gekomen? 'Ik vind: we hebben een afspraak en die komen we na', zegt Tjisse Stelpstra, gedeputeerde van de ChristenUnie, in zijn kantoor op het provinciehuis aan de rand van Assen. De plannen lagen er al toen hij in 2015 aantrad. Er was een omgevingsvisie, waarin 'zoekgebieden voor wind' waren opgenomen. Met daarin de mogelijkheid tot een windpark in de Veenkoloniën.



Foto:

Siese Veenstra voor FD

De provincie Drenthe had zich gecommitteerd aan windenergie. Voor 285 megawatt. Dat kon dus in het gebied rond 1e en 2e Exloërmond. Aanvankelijk zouden er vijftig turbines komen, dat zijn er 45 geworden. 'Een man een man, een woord een woord', zegt Stelpstra over de plannen van de provincie Drenthe. Bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen, in jargon.

Hij heeft vaak gesproken met toenmalig minister Henk Kamp van Economische Zaken. De communicatie vanuit het Rijk, die de regie naar zich toe had getrokken met de rijkscoördinatie-regeling, 'liep niet over van empathie', vindt Stelpstra. 'Er was geen enkele ruimte voor wijzigingen, zo is mijn overtuiging. Als dit windpark niet door zou gaan, zouden we ergens anders in de provincie alsnog een ander windpark moeten inpassen.'

'Als dit windpark niet door zou gaan, zouden we ergens anders in de provincie alsnog een ander windpark moeten inpassen'

Gedeputeerde Tjisse Stelpstra (ChristenUnie) van de provincie Drenthe

Begin februari 2018 werden er in Drenthe en Groningen pamfletten opgehangen, waarop Stelpstra stond afgebeeld als kampbeul. Ook op het muurtje tegenover zijn huis. 'Dat is een verschrikkelijke belediging. Ik heb aangifte gedaan.'

Toch snapt hij de mensen die het gevoel hebben dat het windpark er is doorgedrukt. Er is indertijd wel gesproken met bewoners, maar er is nooit een dialoog gevoerd, zegt Stelpstra. Al ervoer hij ook hoe lastig dat was. 'Want het heeft geen zin om in gesprek te gaan als er maar één uitkomst mogelijk is: die turbines moeten weg.'

En nu is het windpark een fait accompli. 'De felheid lijkt te zijn afgenomen. Maar of de situatie ook echt genormaliseerd is weet ik niet.' Wat hij wel weet: 'Drenthe is hier een voorbeeld van hoe je het niet moet doen.'

\*\*\*\*

Intussen proberen Piet Wolters en Kai Waterreus vooral positief te zijn. Voor Gasselternijveen heeft coöperatie De Brug grootse plannen, zegt Wolters. 'We willen het water weer terugbrengen.'

Ooit liep ook hier een kaarsrecht kanaal. Dat is gedempt, maar de coöperatie wil een deel van het kanaal weer opnieuw uitgraven. Zodat er een watertje komt, pal voor de kerk, het voormalige gemeentehuis en het hotel, de monumentale gebouwen in het hart Gasselternijveen. Wolters: 'We willen er een mooi en leefbaar dorp van maken.'

Lukt dat, als het aan een kant wordt geflankeerd door windturbines? Soms is het lastig om niet te vervallen in cynisme, merken de mannen. Waterreus: 'Straks kun je tegen de turbines aankijken of er onderdoor kijken, maar je kunt ze niet wegdenken.'

En het vertrouwen in de boeren is broos. Ook over de compensatie, waar de dorpen zich hard voor maken. 'We moeten ze vragen om een gunst', zegt Waterreus die soms met hen om tafel zit. 'Uiteindelijk gaat het om de pegels. En het gevoel dat we worden afgescheept met kraaltjes en spiegeltjes. De gesprekken gaan nog steeds niet makkelijk.'

Ondertussen zien ze om zich heen het landschap veranderen.